

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Tilli, Jouni

Title: Tekosyiden aika on ohi! : Sipilän ja Rinteen hallitusohjelmanpuheet vertailussa

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Valtiotieteellinen yhdistys, 2019.

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Tilli, J. (2019, 10.10.2019). Tekosyiden aika on ohi! : Sipilän ja Rinteen hallitusohjelmanpuheet vertailussa. *Politiikasta*. <https://politiikasta.fi/tekosyiden-aika-on-ohi-sipilan-ja-rinteen-hallitusohjelmanpuheet-vertailussa/>

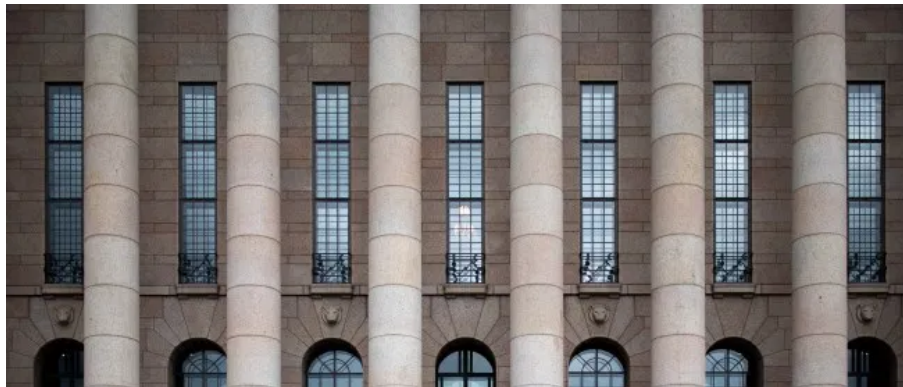
Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Kirjoittajaohjeet Poliitikasta kouluissa [+ Suomi](#)

TEKOSYIDEN AIKA ON OHI! SIPILÄN JA RINTEEN HALLITUSOHJELMAPUHEET VERTAILUSSA

10.10.2019

📅 10.10.2019 👤 POLIITIKASTA 📁 ARTIKKELIT, JOUNI TILLI 🗨️ 0

Kuva: Frederic Koberl / Unplash (CC0)

Lukuaika: 6 min.

Juha Sipilän vuoden 2015 ja Antti Rinteen vuoden 2019 hallitusohjelmapuheet leimasi molempia uudistamisen välttämättömyys, strategisuus sekä oikeudenmukaisuus ja luottamus: linjaukset siitä, miten tulevaisuutta kohti ollaan suuntautumassa. Miten yleviä ja abstrakteja tavoitteita – tai uskonkappaleita – puetaan mitattavaan muotoon?

Vaalien jälkeiset viikot hallitustunnusteluineen ja -neuvotteluineen huipentuvat tiedonantoon hallitusohjelmasta eduskunnalle. Ohjelma on hallituksen parlamentaarisen luottamuksen ensimmäinen konkreettinen testi, kuten politiikantutkija Juri Mykkänen on [todennut](#).

Hallitusohjelman seurannasta tuli vuonna 1990 valtioneuvoston kanslian lakisääteinen tehtävä. Sitä ennen sen merkitys vaihteli seremoniallisesta poliittiseen. Vuoden 2000 perustuslaissa (62 §) hallitukset veloitettiin antamaan ohjelmansa eduskunnalle tiedoksi, minkä jälkeen eduskunta äänestää hallituksen luottamuksesta. Vuonna 2003 valtioneuvostosta annetun lain mukaan pääministeri valvoo hallitusohjelman toteuttamista.

Jouni Tilli

YTT Jouni Tilli tutkii uskonnollista ja poliittista vallankäyttöä retoriikan näkökulmasta. Hän työskentelee Jyväskylän yliopistossa.

Selaa arkistoa

Arviot
demokratia
Euroopan unioni
Venäjä
populismi
Suomi
Retoriikka
Turvallisuuspolitiikka
Tutkimus
Yhdysvallat
Maahanmuutto
Yliopisto
Media
Eurooppa
Tasa-arvo
Terrorismi
ilmastonmuutos
Vaalianalyysit
Ranska
Ukrainan kriisi

Tulevat tapahtumat

Vertailen Juha Sipilän ja Antti Rinteen pääministerinä pitämiä puheita, joilla he esittelivät hallituksensa ohjelman. Sipilän [puhe](#) on pidetty 2.6.2015, [Rinteen](#) 11.6.2019. En paneudu hallitusohjelmien sisältöihin, vaan keskityn siihen, minkälaisella retoriikalla niitä perusteltiin eduskunnalle. Olen aikaisemmin analysoinut muun muassa Sipilän [televisiopuspuheen](#) sekä hänen esiintymisensä Professoriliiton ja Tieteentekijöiden liiton [kevätseminaarissa](#).

Analysoin tiedonantopuheiden *topoksia*. Kreikan kielestä peräisin oleva termi viittaa paikkaan tai lähteeseen. Esimerkiksi Aristoteles antaa *topokselle* monen tasoisia merkityksiä. *Topos* on näkökulma, josta kyseessä olevaa ilmiötä lähestytään. Se on asema, josta käydään vastustajan argumenttien kimppuun tai puolustetaan omia. Eri tieteenaloilla puolestaan on omat *topoksensa*.

Sipilän ja Rinteen molempien käyttämiä topoksia ovat uudistamisen välttämättömyys, strategisuus sekä oikeudenmukaisuus ja luottamus.

Sipilän ja Rinteen molempien käyttämiä *topoksia* ovat uudistamisen välttämättömyys, strategisuus sekä oikeudenmukaisuus ja luottamus. Yhteistä niille on Aristoteleen tarkoittama poliittisuus eli linjaukset siitä, miten tulevaisuutta kohti ollaan suuntautumassa. *Toposten* sisällöissä on kiinnostavia eroja.

Näin emme voi jatkaa!

Niin Sipilän kuin Rinteen puheessa eletään välttämättömyyden aikaa. ”Kun uudistaminen unohtuu pitkäksi aikaa, joudutaan leikkausten tielle”, Sipilä lausui. Hallituksen oli säästettävä ja tehtävä isoja uudistuksia samanaikaisesti. Suomella oli vain kaksi vaihtoehtoa: joko uudistukset tehtiin itse tai joku muu teki ne.

Julkisen talouden alijäämä oli paisumassa kestävämmäksi. Suomi oli vaarassa joutua ”Brysselin budjettivalvonnan alle”. Pääministeri ironisoi, että jos velkaelvytys olisi auttanut, Suomen talouden olisi pitänyt olla erinomaisessa kunnossa. ”Emme voi enää jatkaa tällä tiellä”, hän varoitti.

Keskustan puheenjohtaja ja pääministeri myös huomautti taitavasti retorista vastakkainasettelua soveltaen, että säästöt eivät vaarantaneet hyvinvointiyhteiskuntaa, mutta säästämättä jättäminen vaarantaisi sen jo lähitulevaisuudessa.

Sipilän hallitukselle välttämättömyys oli ennen muuta taloudellista.

Sipilän johtaman keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten hallitukselle välttämättömyys oli ennen muuta taloudellista. Samalla hallitus korosti päättäväisyyttään, se halusi tehdä pelastavat ratkaisut itse. Maalattu uhka itsenäisyyden kaventumisesta luo tehokkaasti vaikutelman, että Suomen ratkaisunhetket todella olivat käsillä.

Talouteen perustuva välttämättömyyspuhe on ollut tyypillistä niin meillä kuin muualla erityisesti uusliberalistisen depolitisointi-politiikan yhteydessä. Esimerkiksi Britannian pääministeri Margaret Thatcherin mukaan markkinataloudelle ei yksinkertaisesti ollut vaihtoehtoa.

Myös Rinteen retoriikassa välttämättömyys on voimakkaasti läsnä. Suomi ja suomalaiset suorastaan ”kaipaavat uudistamista ja kehittämistä”, tuore pääministeri julisti kesällä 2019. Sitä paitsi kansakunta oli tilanteessa, ”jossa uudistamatta ei voi jättää”.

Totuudenjälkeinen
talouspolitiikka Aula-klubilla
lokakuu 29 | 17:30–18:15

Näytä kaikki Tapahtumat

Uusimmat podcastit

"Myytti nuorten poliittisesta passiivi...
MARKKU HARRINVIRTA

1. "Myytti nuorten poliittisesta pas...	13:48
2. "Suomi on kokoaan suurempi ym...	6:15
3. "Tasa-arvopolitiikan vastaisku 5.6....	13:46
4. "Kansalaisaloite poliittisen osallist...	34:43
5. "Eduskuntavaalit perussuomalaist...	12:58

Kaikki julkaistut podcastimme löytyvät [omalta sivultaan](#).

Rinteen puheessa uudistuspakko liittyi ennen muuta ilmastonmuutokseen. Sen ratkaisemisessa ei ollut enää hetkeäkään hukattavaksi, hän painotti. ”Tekosyiden aika on ohi”, Rinne lausui vihjaten, että aikaisemmat hallitukset olivat niitä keksineet ja laiminlyöneet haasteista tärkeimmän. Ilmastonmuutoksen torjumisen suhteen ei ollut varaa epäonnistua, hän vannotti.

Rinteen puheessa uudistuspakko liittyi ennen muuta ilmastonmuutokseen.

Myös globalisaatio, kaupungistuminen, väestön ikääntyminen ja teknologian kehitys aiheuttivat sen, että maailma muuttui kenties nopeammin kuin koskaan aiemmin. Tämän vuoksi olisi ollut ”aivan vastuutonta jättää tekemättä merkittäviä satsauksia osaamiseen, koulutukseen, hyvinvointiin ja tasa-arvoon”, pääministeri perusteli. Hallituksen vastaus kaikkiin mainittuihin haasteisiin on pohjoismainen hyvinvointivaltio yhdistettynä luonnonvarojen kestävään käyttöön.

Sosiaalidemokraattien, keskustan, vihreiden, vasemmistoliiton ja RKP:n muodostaman koalition pääministeri kehotti itsevarmasti kritikoita tulemaan ”viimein pois historian väärältä puolelta”. Samoin teki esimerkiksi Yhdysvaltain presidentti Barack Obama, joka **totesi** vuonna 2014 Ukrainan kriisin yhteydessä Venäjän olleen historian väärällä puolella. *Financial Times* -lehti puolestaan **pohti** vuonna 2018, että presidentti Donald Trump saattoi hyvinkin olla historian väärällä puolella, mutta hän myös uudelleenkirjoitti sitä.

Retoriikka perustuu 1700-luvun lopulta alkaneeseen muutokseen, jonka seurauksena historia itsessään voitiin käsittää edistyksellisenä liikkeenä. Samalla poliittisen toimijuuden luonne muuttui, koska historiaa oli mahdollista myös ”tehdä”, kuten käsitehistorioitsija Reinhart Koselleck on **osoittanut**.

Historiallista oikeutusta omalle politiikalle on julistettu usein voitonhurmoksessa. Väärälle puolelle joutuneiden kohtalo puolestaan on ollut joskus suorastaan traaginen.

Kun historia etenee väijäämättä puhujan osoittamaan suuntaan, poliittiset vastustajat tai heidän linjansa voi tuomita taantumukselliseksi tai jopa unholaan joutaviksi. Rinteen hallituksen arvostelijat eivät siis ole pelkästään väärässä vaan myös vaarassa joutua historian roskakoriin. Ilmaus tukee hyvin välttämättömyyden tuntua.

Ketteryyttä ja kärkihankkeita

Sipilä totesi, että hänen hallituksensa ohjelma on strateginen muutosohjelma. Se oli jo itsessään uudistus: strateginen johtaminen oli käytössä lähes kaikkialla muualla, joten ”oli korkea aika tuoda se myös politiikkaan”. Muutos alkoi hänen mukaansa hallituksen työskentelytavoista.

Ydin oli yhteisen vision ja pitkän tähtäimen tavoittilan määrittelyssä sekä siihen liittyvissä tavoitteissa, joita kohti edettiin kärkihankkeita toteuttamalla. Niihin hallitus myös totesi panostavansa 1,6 miljardilla eurolla.

Sipilä ilmoitti hallituksen tehneen myös ”poikkeuksellisen yksityiskohtaisen talousohjelman”. Vaikka hallitusohjelma oli strateginen myös sen suhteen, ettei siihen ollut kirjattu kaikkia yksityiskohtia näkyviin, talous ansaitsi kokonaan oman ohjelmansa. Tässäkin näkyvä talouden painava rooli Sipilän valtakaudella.

Rinne puolestaan julisti, että muuttuva maailma edellytti ”uutta strategista ajattelua, ketteryyttä ja kykyä reagoida muutokseen”. Koko hallitusohjelma oli

laadittu uudella tavalla, koska ”vanhoihin kaavoihin kangistumalla” oli harvoin saatu aikaan uutta, Rinne määritteli tutulla retoriikalla.

Tällä kertaa uutta oli ilmiöpohjainen valmistelu, jonka pääministeri hehkutti olleen erinomaista. Se oli keino vastata ”aikamme suuriin haasteisiin”, jotka eivät noudattaneet ministeriöiden rajoja. Tarvittiin ”yhteistyötä ja poikkihallinnollista strategista työtä” sekä rohkeita ”tulevaisuusinvestointeja”.

Rinteen korkealentoinen innovaatio on tautologinen, sillä investointi sisältää aina oletuksen, että sijoitus maksaa itsensä takaisin jollakin aikavälillä. Kyseinen käsite joka tapauksessa lisää vaikutelmaa tulevaisuuteen suunnitelmallisesti orientoituvasta hallituksesta. Samalla tavoin toimivat Rinteen käyttämät termit ”tulevaisuusvisio” ja ”tulevaisuusteko”.

Siinä missä Sipilä kurotti kohti pitkän aikajänteen tavoitteita, Rinteen strategisuus levittäytyy enemmän myös horisontaalisesti.

Siinä missä Sipilä kurotti kohti pitkän aikajänteen tavoitteita, Rinteen strategisuus levittäytyy enemmän myös horisontaalisesti. Yhteistä molempien puheille ovat tilannekuvan, tavoitteiden ja keinojen määrittely.

Strategiaretoriiikan avulla voidaan antaa kuva, että hallitus on maailman myllerryksestä huolimatta tilanteen tasalla ja tietää, mitä paremman tulevaisuuden saavuttamiseksi pitää tehdä. Molempien kohdalla painava välttämättömyys-*topos* toisaalta häivyttää niin hallitusten omaa aloitteellisuutta kuin strategian taustalla olevia arvo- ja keinovalintoja.

Luottamus hyvä, talous parempi?

Sipilän retoriikassa luottamus asettuu sääntelyn ja valvonnan vastakohtaksi. Luottamus on kytköksissä ”normitalkoisiin”, joihin pääministeri ilmoitti hallituksen ryhtyvän osana yhtä sen viidestä strategisesta tavoitteesta.

Kun yhteiskunnassa vallitsee luottamus, byrokratiaa tarvitaan vähemmän. Tämä puolestaan lisää ”ketteryyttä” ja ”taloudellista toimeliaisuutta”, Sipilä argumentoi.

Luottamus on alisteinen taloudelle. Hallitus purki sääntelyä, jotta luottamukselle jäisi tilaa, minkä puolestaan katsottiin edistävän talouskasvua. Oikeudenmukaisuus oli vastaavassa asemassa. Leikkaukset ”yritetään toteuttaa niin oikeudenmukaisesti kuin mahdollista”. Implikaatio tietysti on, että näin tehdään taloudellisen tavoitteen sallimissa puitteissa.

Rinteen retoriikassa oikeudenmukaisuus ja luottamus näyttävät enemmän päämäärinä kuin Sipilän puheessa.

Rinteen retoriikassa oikeudenmukaisuus ja luottamus näyttävät enemmän päämäärinä kuin Sipilän puheessa. Rinne korosti, että hallitus pitää huolta oikeudenmukaisuudesta ja toivosta. Ilmastonmuutoksen torjumisestakin ”huolehditaan kansalaisten kannalta sosiaalisesti oikeudenmukaisesti”.

Hallitusohjelman avulla ”eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät”. Myös työllisyysaste nousee, ja julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023 ”normaalien kansainvälisen talouden tilanteessa”. Ohjelmassa mainostettu ”pohjoismainen hyvinvointimalli” takaa myös Suomen kilpailukyvyyn, joka ei kuitenkaan saa niin näkyvää roolia kuin Sipilällä.

Sen sijaan Rinne linjasi, että hyvinvointivaltiossa ”taloutta hoidetaan ihmistä varten, ei päinvastoin”. Edellisen hallituksen politiikasta erottautumiseen käytetty antiteesi on kuitenkin omiaan vahvistamaan mielikuvaa, että talous on ikään kuin inhimillisen toiminnan ulkopuolinen voima.

Myös suhde Euroopan unioniin jäsentyy Rinteellä oikeudenmukaisuuden kautta. Sipilän mukaan Euroopan unionin jäsenyys kytki Suomen läntiseen arvoyhteisöön, ja hallituksen EU-politiikan painopiste oli talouskasvussa ja työllisyyden edistämisessä. Rinne taas linjasi, että koko EU:n oikeutus perustuu sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväälle hyvinvoinnille.

Rinteen hallitus toimii ”vastuullisesti ja luottamusta vahvistaen”. Luottamuksen näkökulmasta sen politiikan oletetut seuraukset ovatkin suorastaan jaloja. Ne on ilmaistu uskontunnustuksen kaltaisesti:

”Uskomme, että vastuullisen ja reilun talouspolitiikan kautta ihmisten luottamus tulevaisuuteen vahvistuu.

Uskomme, että kestävä kehityksen ajattelutapaan perustuva uudistaminen lisää ihmisten luottamusta politiikkaan.

Uskomme, että yhdenvertaisuuden vahvistaminen, tasa-arvon lisääminen naisten ja miesten välillä, työ- ja perhe-elämän yhdistämisen helpottaminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen parantaminen lisäävät koko yhteiskunnan hyvinvointia ja ihmisten osallisuuden tunnetta.”

Rinteen retoriikassa syntyy potentiaalinen ristiriita siitä, että ilmastonmuutoksen torjuminen ja oikeudenmukaisuus ovat molemmat hierarkian huipulla. Mitä jos jommastakummasta on pakko joustaa? Entä mitä tapahtuu ”epänormaalisissa” kansainvälisen talouden tilanteissa? Miten yleisiä ja abstrakteja tavoitteita – tai uskonkappaleita – puetaan mitattavaan muotoon?

Kohti uutta jumaltermistöä?

Pääministereiden profeetallisessa retoriikassa Suomella on etsikkoaika: jos ei toimita ripeästi, kansakuntaa odottaa tie kadotukseen. Siinä missä Sipilän välttämättömyys liittyi talouteen, Rinteelle ilmastonmuutos on keskeisin pakkoperuste.

Suomessa onkin ollut yleistä, että poliittinen linja määrittyy tavalla tai toisella politiikan ulkopuolelta, ei siis debatin ja valintojen tuloksena. Samalla on voimakkaasti paheksuttu ”poliitikoita” ja irtiottoja – niille aika ei tunnu koskaan olevan sopiva.

Pääministereiden profeetallisessa retoriikassa Suomella on etsikkoaika: jos ei toimita ripeästi, kansakuntaa odottaa tie kadotukseen.

Sipilän ja Rinteen välttämättömyyksien ero on mielenkiintoinen. Taloustieteilijä Robert H. Nelson on **esittänyt**, että viime vuosikymmeninä ”uskonsotaa” on käyty juuri markkinatalouden ja environmentalismin välillä. Nelsonin mukaan molemmat ovat uskontoja siinä mielessä, että niillä on omat vakaumukselliset kannattajansa, opinkappaleensa, syntinsä ja liturgiansa.

Onkin kiinnostavaa seurata, nouseeko ilmastonmuutokseen liittyvä kuvasto lopulta markkinatalouden sanaston ohi retoriikan jumaltermiksi, jolla on mahdollista oikeuttaa melkein mitä tahansa politiikkaa ja uudistuksia.

Strategisuudessa ei ollut suuria eroja. Oikeudenmukaisuus ja luottamus puolestaan jäsenyivät Sipilän ja Rinteen *topoksissa* eri tavoin. Sipilälle niitä ohjaa talous, kun taas Rinteelle talous on enemmän väline oikeudenmukaisuutta ja luottamuksen rakentamista varten. Tässä tulevat hyvin esille pääministereiden erilaiset ideologiset painotukset.

Yllä tarkastellut *topokset* toimivat myös keinoina erottautua vastustajien kehnosta politiikasta. Sipilä arvosteli edeltäjiään siitä, että uudistaminen ja kilpailukyvästä huolehtiminen oli unohtunut. Velanotto oli ollut vastuutonta. Myös ketteryys oli tukahdutettu liialla hallinnoinnilla.

Työtään aloittavan hallituksen vahvuudet perustuvat aikaisemmin vallassa olleiden heikkouksiin.

Rinne puolestaan kritisoi aikaisempaa hallitusta siitä, että se oli jättänyt satsaamatta koulutukseen ja osaamiseen, ”juossut karkuun tulevaisuuden haasteita” sekä toiminut repivästi eriarvoisuutta lisäten. On tietysti ironista, että keskusta on mukana hallituksessa, jonka päämies kritisoi pontevasti keskustan johtamaa edellistä hallitusta.

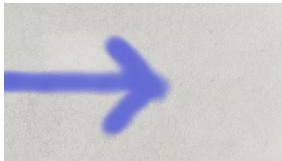
Voidaankin todeta, että työtään aloittavan hallituksen vahvuudet perustuvat aikaisemmin vallassa olleiden heikkouksiin. Kyseessä on parlamentaariseen demokralialle tyypillinen kiertokulku: ”me” joudumme aina vuorollamme siivoamaan edeltäjiemme sotkuja. Näin kansanvalta toimii.

YTT Jouni Tilli tutkii uskonnollista ja poliittista vallankäyttöä retoriikan näkökulmasta. Hän työskentelee Jyväskylän yliopistossa.

Jaa tämä:

Lue myös nämä:

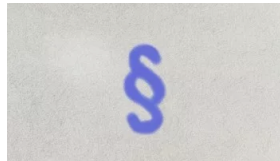
Tulos tai ulos: Onko strateginen hallitusohjelma politiikan uusi paradigma?

3.4.2019

Mitkä puolueet hallitukseen?

19.8.2019

Sipilän hallituksen ohjelma ja sen toteuttaminen valtiosääntöoikeuden valossa

10.4.2019

HALLITUS, RETORIikka

Jätä kommentti

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista.

Kommentti

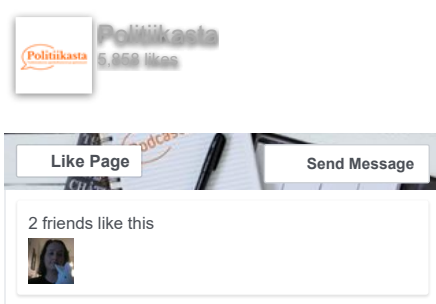
Nimi *

Sähköposti *

Verkkosivu

 Tallenna nimeni, sähköpostiosoitteeni ja verkkosivusto tällä selaimella. Ilmoita sähköpostilla tulevista kommentteista. Ilmoita sähköpostilla uusista postauksista.

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa meitä

Seuraa meitä Twitterissä

Meistä

[Etusivu](#)
[Mikä?](#)
[Arkisto](#)
[Videot](#)
[Tapahtumat](#)
[Podcastit](#)
[Toimitus](#)
[Kirjoittajat](#)
[Poliitikasta kouluissa](#)
[Terms & Privacy Policy](#)

Onko sinulla kysyttävää?

[Ota yhteyttä](#)

@ Poliitikasta.fi ISSN 2323-7090